

เรือนพักอาศัยในกลุ่มชาติพันธุ์ผสมผสาน: โง้งและพวนที่บ้านวังรือ ต.วังมทากร อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

อรศิริ ปาณินท์

ศาสตราจารย์ เกียรติกุล ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เกิดจากความสนใจในการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโง้ง และพวน
ผนวกกับการสำรวจภาคสนามกลุ่มโง้งและพวนหลายพื้นที่ ได้พบว่าที่บ้านวังรือ ตำบลวังมทากร
อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานร่วมของโง้งและพวนที่ย้ายถิ่นฐานมาจาก
เพชรบุรีและสุพรรณบุรี มาร่วม 6 ทศวรรษ ทำให้สนใจที่จะศึกษาว่า ทั้งกลุ่มโง้งและพวนซึ่งต่าง
ก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ที่ยังคงมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏในที่พักอาศัย
เมื่อทั้งสองกลุ่มมีการแต่งงานข้ามกลุ่ม อัตลักษณ์เฉพาะตัวเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏในเรือนพัก
อาศัย ยังคงหลงเหลืออยู่หรือไม่ ผลของการศึกษาพบว่า เรือนของกลุ่มโง้งที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว คือ
มี “กระหล่อนห้อง” หรือห้องผีบรรพบุรุษ ซึ่งต้องมีการทำพิธีเซ่นไหว้ หรือ “เสนเรือน” ยังมีปรากฏอยู่
ในเรือน เฉพาะที่ผู้ชายโง้งแต่งงานกับผู้หญิงพวนเท่านั้น แต่หากผู้หญิงโง้งแต่งงานกับผู้ชายพวน ใน
เรือนจะไม่ปรากฏว่ามี “กระหล่อนห้อง” หลงเหลืออยู่ แต่จะปรากฏห้องพระตามความเชื่อของพวนแทน
ทำให้เห็นความสำคัญของการสืบทอดความเชื่อในเรือนว่า การสืบทอดความเชื่อในเรือนพักอาศัยของ
ฝ่ายชาย สำคัญกว่าการสืบทอดความเชื่อของฝ่ายหญิง

คำสำคัญ : โง้ง / พวน / บ้านวังรือ / กระหล่อนห้อง

The Vernacular House in Mixed Marriage Ethnic Group: Song and Phuan Ethnic at Ban Wang Raw, Wang Mahakorn Sub-District, Tatakoh District, Nakorn Sawan Province

Ornsiri Panin

Professor Emeritus, Faculty of Architecture,
Kasetsart University

Abstract

The research paper derived from Phuan and Song Ethnic literature review in addition with various field survey. It was found that at Ban Wang Raw, Wang Mahakorn Sub-District, Tatakoh District, Nakorn Sawan Province, the settlement of both groups were located together for more than six decades ago. Thus lead of the question in concerning with the strong identity on belief which play a guar role in Song's vernacular house. If there are mixed marriage between two groups, does the strong identity on belief in "*kar-lor-hong*" or the ancestor's room still existed. It was found that if the husband is Song the "*kar-lor-hong* still exist belief the wife is Song the "*kar-lor-hong*" will be faded away. Thus seems to show the power of male than female in the family cultural heritage.

Keyword: Song / Phuan / Ban Wang Raw / Kar-lor-hong

1. บทนำ

จากการศึกษาเรือนและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว 2 กลุ่ม คือ “กลุ่มโซ่ง” (วีระ อินพันทัง, 2546, 2555) และ “กลุ่มพวน” (อรศิริ ปาณินท์, 2546, 2555) วีระ อินพันทัง เรียกขานกลุ่มไท-ลาว ที่ตนศึกษาว่า “ไทดำ” หรือ “โซ่ง” ส่วนอรศิริ ปาณินท์ เรียกขานกลุ่มที่ตนศึกษา ว่า “พวน” “ไทพวน” หรือ “ลาวพวน” แต่ในการศึกษาในบทความนี้จะเรียกขานทั้งสองกลุ่มว่า “โซ่ง” และ “พวน” ผลการศึกษาทั้งสองกลุ่มซึ่งศึกษาเรือน วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม ได้สรุปผลคล้ายกันว่า ทั้งกลุ่มโซ่งและพวนแม้ว่าจะมีความแปรเปลี่ยนในเรือน และการดำรงชีวิตบางส่วน แต่เอกลักษณ์ของเรือนและวิถีชีวิต ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ยังคงหลงเหลือเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างค่อนข้างเข้มข้นทั้งสองกลุ่ม

จากผลสรุปนี้ของทั้งสองกลุ่มทำให้เกิดความสนใจว่า ทั้ง “โซ่ง” และ “พวน” ซึ่งต่างก็มีประวัติการตั้งถิ่นฐานอันยาวนาน โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางนั้นมีการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์หรือไม่ ถ้ามีเรือนพักอาศัยที่เป็นผลจากการผสมผสานของทั้งสองชาติพันธุ์จะเป็นลักษณะอย่างไร ความเชื่อแต่ดั้งเดิมซึ่งยังเข้มข้นอยู่ยังคงยืนหยัดอยู่เพียงไร

2. การตั้งถิ่นฐานของโซ่งและพวนในอดีต

ทั้งกลุ่ม “โซ่ง” และ “พวน” ต่างตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยอย่างยาวนาน ปรากฏหลักฐานว่ากลุ่มโซ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และพวนเริ่มเข้ามาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

“ในสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ.2322) สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์พิชิตเมืองลาว ได้เมืองล้านช้างได้แล้ว ท้าวหลวงพระบางได้ตีเมืองทันต์ (ชื่อหัง) และเมืองม่วย ซึ่งเป็นลาวทรงดำ (โซ่ง) กวาดต้อนมาอยู่เพชรบุรี” (พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 (2478: 32)

“สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2336) เมืองแฉ่ง และเมืองพวนแข็งเมืองต่อเจ้าเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์แต่งกองทัพไปตีเมืองเมืองแฉ่ง และเมืองพวน ได้พวกลาวทรงดำ (โซ่ง) และพวนส่งมากรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดให้ส่งไทดำ (โซ่ง) ไปเพชรบุรี และพวนให้มาอยู่กรุงเทพฯ” (พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง, 2506: 344) คนโซ่งที่ถูกส่งมาคราวหลัง ล้วนถูกส่งไปอยู่รวมกันที่เพชรบุรีรวมถิ่นฐานเกี่ยวกับพวกที่มาก่อน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทั้ง “โซ่ง” และ “พวน” ถูกกวาดต้อนมา 3 ครั้งใน พ.ศ. 2378 พ.ศ. 2379 และ พ.ศ. 2381 “โซ่ง” ถูกส่งไปเพชรบุรี และ “พวน” ถูกส่งมากรุงเทพฯ (พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง, 2506: 353-354)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ท้าวจากกรุงเทพฯ ถูกแต่งให้ไปปราบฮ่อ เอกสารวิชาการหลายชิ้นกล่าวว่า การปราบฮ่อครั้งนี้ กองทัพกรุงเทพฯ ได้กวาดต้อนครอบครัวโซ่งลงมาด้วย (นำพลย์ กิจรักษ์กุล, 2532: สมทรง บุรุษพัฒน์, 2540) ส่วนครอบครัวพวนกวาดต้อนมากรุงเทพฯ (มหาสิลา วีระวงศ์ 2540: 210)

กลุ่มพวนกลุ่มใหญ่ที่สุดจะเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เมื่อเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์คิดแข็งขึ้นต่อไทย กองทัพไทยยกไปปราบปราม และชักชวนให้ชาวพวนจาก

เชียงขวางและลาวเวียงจากเวียงจันทน์มากับกองทัพไทย ครั้งนั้นชาวพวนย้ายถิ่นเข้าสู่ไทยเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับ “แกว” หรือญวนจากเวียดนามซึ่งมีพื้นที่ติดกับแขวงเชียงขวาง เริ่มเข้ามารุกรานชาวพวน ชาวพวนจากเชียงขวางจึงตัดสินใจย้ายถิ่นเข้าสู่ไทยเป็นการ “หนีศึกแกว” (อรศิริ ปาณินท์ 2555: 19)

ในการถูกส่งเข้ามาอยู่ในเมืองไทยนั้นทั้งโง้งและพวน ต่างถูกควบคุมอย่างเข้มงวด ต้องส่งส่วยให้ทางราชการ หรือถูกเกณฑ์แรงงานตามที่ทางการกำหนด (สุมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ 2540:7) และไม่สามารถโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นๆ ถ้าทางการไม่กำหนดให้

ใน พ.ศ.2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกเลิกระบบไพร่ตามพระราชบัญญัติฉบับค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งใช้เวลานานถึง 31 ปี กว่าระบบทาสหรือระบบไพร่จะหมดไป (วีระ อินพันทัง 2555: 39)

ทั้งกลุ่มโง้งและพวนต่างเริ่มขยับขยาย โยกย้ายถิ่นฐาน เพื่อหาที่ทำกินใหม่ที่อุดมสมบูรณ์กว่า และหลีกเลี่ยงภัยแล้ง รวมทั้งพื้นที่ทำกินเดิมไม่เพียงพอ เพราะมีประชากรเพิ่มมากขึ้น (มนู อุดมเวช 2547: 82)

การขยับขยายหาที่อยู่ใหม่ของกลุ่มโง้งและพวน ขยับขยายอยู่หลายพื้นที่ ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือตอนบน ภาคอีสาน ภาคตะวันออก และกลุ่มเล็กๆ ในภาคใต้ สำหรับพื้นที่ที่เป็นถิ่นฐานของโง้ง ซึ่งถิ่นฐานเริ่มแรกคือจังหวัดเพชรบูรณ์ การขยับขยายที่ทำกินหากอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ล้วนอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำในพื้นที่ของแม่น้ำสำคัญในภาคกลาง อันได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำท่าจีนซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานในสังคมเกษตรกรรม ชาวโง้งชำนาญในการทำเกษตร พยายามหักล้างถางป่าให้เป็นพื้นที่นา ในกรณีที่ห่างจากแม่น้ำสายหลักก็ต้องพยายามอิงแหล่งน้ำสายย่อย หรือลำห้วยที่เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำสายหลัก

3. การกระจายตัวของถิ่นฐานโง้งและพวนอยู่ที่ใดบ้าง

หลังจาก พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลิกทาสระบบไพร่ทั้งกลุ่มโง้งและพวนเริ่มมีการโยกย้ายถิ่นที่เป็นระลอกๆ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด

กลุ่มโง้งนอกจากตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เพชรบุรี กระจายตัวอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง ภาคอีสานที่จังหวัดอุดรธานี สำหรับในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร ส่วนภาคใต้อยู่ที่ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี (วีระ อินพันทัง 2555: 33)

ส่วนกลุ่มพวน กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก (อรศิริ ปาณินท์ 2546: 2) พื้นที่ที่มีกลุ่มพวนตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น คือ ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี สระบุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ พิษณุโลก แพร่ อุดรดิตถ์ พิจิตร สุโขทัย นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา (วีระพงษ์ มีสถาน 2539: 9)

4. พื้นที่ที่กลุ่มโง้งและพวนอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น

ในบรรดาพื้นที่ในจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มโง้งและพวนตามกล่าวข้างต้น ได้พบจากการสำรวจภาคสนาม (พ.ศ.2544, 2552, 2555 และ 2557 โดย อรศิริ ปาณินท์) ว่าพื้นที่บ้านวังรอ ตำบลวังมหาร อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่ที่มีทั้งประชากรโง้งและพวนอาศัยรวมอยู่ในพื้นที่เดียวกันอย่างสงบสุข มีการแต่งงานผสมข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ และแต่งงานในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีการใช้พื้นที่งานบุญร่วมกันที่วัดวังรอ และอยู่ร่วมกันมากกว่า 60 ปี มาแล้ว โดยทั้งสองกลุ่มต่างโยกย้ายมาจากแหล่งอื่น

5. “โง้ง” และ “พวน” บ้านวังรอโยกย้ายถิ่นฐานมาจากไหน

5.1 “โง้ง”

หลัง พ.ศ.2440 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลิกระบบไพร่ ทำให้มีอิสระในการโยกย้ายถิ่นฐานไปทำกินในที่อื่นๆ ได้พบหลักฐานว่า ใน พ.ศ.2441 โง้งจากเขาย้อย เพชรบุรี โยกย้ายมายังดอนมะเกลือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี (มานิตา เชื้อนรินทร์ 2542: 16) และในปีเดียวกันนั้นเอง โง้งที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณคลองในตำบลบ่อหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้เดินทางเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนไปจนถึงเขตคลองนกกระทุง แต่ปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ลุ่มไม่เหมาะแก่การตั้งบ้านเรือนและไม่เหมาะแก่การทำการเกษตร จึงย้อนกลับไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านเกาะแรด ซึ่งเป็นที่ดอนและมีคลองบางปลาให้ความอุดมสมบูรณ์ จึงเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่ (นุกูล ชุมภูนิช 2535: 14-15)

กลุ่มโง้งที่อยู่ดอนมะเกลือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งถิ่นฐานอยู่ได้ประมาณ 60 ปี มีครอบครัวขยายเพิ่มขึ้น ทำให้ที่ทำกินไม่พอกับปริมาณครัวเรือน และมีข่าวว่าบริเวณพื้นที่บ้านวังรอในจังหวัดนครสวรรค์มีความอุดมสมบูรณ์ โดยกล่าวว่า ปลาในบึงบอระเพ็ดนั้นชุกชุม และตัวใหญ่โตมาก จึงได้ชักชวนชาวโง้งในหมู่บ้านเดินทางมาจับจองถางพื้นที่ที่บ้านวังรอ ตำบลวังมหาร อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2498 (สัมภาษณ์ผู้ใหญ่สุรัตน์ แร่เพชร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลวังมหาร อำเภอนาทะโก จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2558)

5.2 “พวน”

หลังปี พ.ศ.2440 ซึ่งเลิกระบบไพร่ กลุ่มพวนได้โยกย้ายกระจายตัวอยู่ในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายพื้นที่ แต่กลุ่มใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพื้นที่ทำกินที่บ้านเก่าห้องเริ่มไม่พอต่อการดำรงชีวิต ก็ได้ขยายมาอยู่ที่ บ้านมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า การโยกย้ายจากบ้านเก่าห้อง มาบ้านมะขามล้มในอดีต เป็นการโยกย้ายที่ทุรกันดารอย่างมาก (สัมภาษณ์ลุงเรือง วงษ์พันธ์ เมื่อเดือนธันวาคม 2544) เมื่อตั้งถิ่นฐานนานเข้าที่ทำกินเริ่มขาดแคลนเพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นมากมาก็เริ่มสืบเสาะที่จะหาที่ทำกินใหม่ ได้พบว่าพื้นที่แถบบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ อุดมสมบูรณ์มาก จึงตัดสินใจโยกย้ายมาพร้อมกันหลายสิบครอบครัว ในช่วงประมาณ พ.ศ.2498 มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านวังรอ ตำบลวังมหาร จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นช่วง

เวลาใกล้เคียงกับที่กลุ่มโง่งจาก เพชรบุรี และดอนมะเกลือ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกันเป็นกลุ่มใหญ่ แต่เนื่องจากในอดีตที่ดินแถบนี้มีคนจับจองมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่ยังไม่ได้อากถางทำการเพาะปลูก ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ต้องมาซื้อสิทธิ์อากถางทำมาหากิน บางครอบครัว เช่น ครอบครัวของ นายชัย ชันธเขต ได้ใช้เรือสำปั้น 1 ลำกับข้าว 50 ถัง แลกสิทธิ์เหนือพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ (สัมภาษณ์ นายชัย ชันธเขต 53/1 หมู่ 9 ต.วังมหารกร อ.ท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2558)

จากการสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์ได้พบว่า ในพื้นที่บ้านวังรอ ตำบลวังมหารกร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ อายุการสร้างของหมู่บ้านประมาณ 60 ปี เริ่มแต่ประมาณ พ.ศ. 2498 ชาวบ้านซึ่งมีทั้งโง่งจากดอนมะเกลือ อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และจากอำเภอยะโยย จังหวัดเพชรบุรี ย้ายมาตั้งถิ่นฐานในช่วงเวลาเดียวกับพวนจากบ้านมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งย้ายกันมาสองระลอก (สัมภาษณ์ นางบุญเสริม กุณาทน บ้านเลขที่ 15 หมู่ 3 บ้านวังรอ ตำบลวังมหารกร จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2558) พื้นที่บริเวณวังรออุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด ในลำคลองหมู่บ้านซึ่งแยกสาขามาจากบึงบอระเพ็ด พื้นที่รอบบริเวณเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การหักร้างถางพงเพื่อให้เป็นพื้นที่นาซึ่งทดน้ำจากคลองซึ่งเป็นสาขาแยกมาจากบึงบอระเพ็ดมาหล่อเลี้ยงได้โดยสะดวก

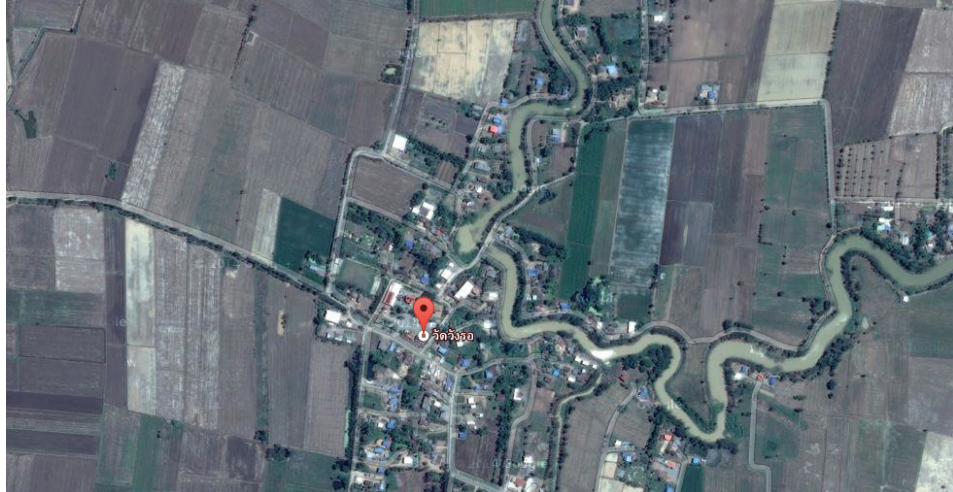
6. การผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อการอยู่และรูปลักษณะของเรือน

ในพื้นที่ของบ้านวังรอซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ซึ่งมีชาวโง่ง และพวนตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีวัดวังรอเป็นวัดประจำหมู่บ้าน และโรงเรียนบ้านวังรอเป็นโรงเรียนของหมู่บ้าน ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มใช้วัดและโรงเรียนเดียวกัน ทำบุญร่วมกัน ทั้งยังมีการแต่งงานระหว่างสองกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกัน จากการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมได้พบว่า เรือนโง่งและเรือนพวนมีลักษณะการใช้สอยเกี่ยวกับความเชื่อต่างกัน จึงทำให้เกิดคำถามในการศึกษาว่า เรือนที่เป็น “เรือนพวน” และ “เรือนโง่ง” ที่ไม่มีการแต่งงานระหว่างกลุ่ม กับ “เรือนที่ผู้ชายเป็นโง่ง ผู้หญิงเป็นพวน” และ “เรือนที่ผู้ชายเป็นพวน ผู้หญิงเป็นโง่ง” จะมีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะเหตุใด

การศึกษาเรือนในบ้านวังรอนี้ได้เข้าศึกษาและสำรวจ 3 ช่วงเวลา คือ พ.ศ.2544 พ.ศ.2553 และ พ.ศ.2558

7. บ้านวังรอ ตำบลวังมหารกร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ได้เข้าศึกษาที่บ้านวังรอ ตำบลวังมหารกร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของเรือนทั้งเรือนโง่ง และเรือนพวน และเพื่อค้นหาความแตกต่างของการใช้สอยในเรือน เมื่อมีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ โดยยกรณีกิจศึกษาเปรียบเทียบ 4 กรณีศึกษา คือ เรือนโง่ง และเรือนพวนที่ไม่มีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ และเรือนที่มีการแต่งงานข้ามกลุ่ม ผู้ชายเป็นโง่ง ผู้หญิงเป็นพวน และเรือนที่มีการแต่งงานข้ามกลุ่มที่ ผู้ชายเป็นพวน ผู้หญิงเป็นโง่ง

ภาพที่ 1: ตำแหน่งที่ตั้งและลักษณะทางกายภาพของบ้านวังร่อ ตำบลวังมหาร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: <https://maps.google.com>

7.1 กรณีศึกษาที่ 1: เรือนที่ผู้ชายเป็นโสด ผู้หญิงเป็นพวน

เจ้าของเรือน ผู้ใหญ่สุรรัตน์ แร่เพชร

62 หมู่ 9 ตำบลวังมหาร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ใหญ่สุรรัตน์ แร่เพชร มีพ่อเป็นโสด (นายผ่าน แร่เพชร ถึงแก่กรรม) มีแม่เป็นพวน (นางทองใบ แร่เพชร อายุ 83 ปี)

เรือนปัจจุบันเป็นเรือนไม้จั่วแฝดความเอียงลาดหลังคาต่ำ ใต้ถุนสูง ใช้ใต้ถุนในการนั่งเล่น พักผ่อน รับแขก และเก็บอุปกรณ์การเกษตร โครงสร้างหลักและโครงสร้างหลังคาเป็นไม้ เสาเรือนชั้นล่างเป็นเสาปูนต่อด้วยเสาไม้ หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ พื้นชั้นบนมีระดับเดียวกันทั้งบ้าน การใช้สอยชั้นบนเป็นห้องโถงโล่งขนาดใหญ่มาก บนได้ขึ้นเรือนอยู่ทางเหนือสุดของฝั่งพื้นเรือน ในโถงกลางมีห้องนอนเล็กๆ 1 ห้อง ด้านตะวันออกของโถงเป็นกะหล่ห้อง ซึ่งเป็นห้องสิ่งสติดของผีบรรพบุรุษ ด้านทิศใต้สุดของฝั่งนั้น เป็นห้องครัว ห้องนอนในครัว และห้องน้ำส้วม ต่อยื่นออกมาติดกับครัวทางด้านทิศตะวันตก

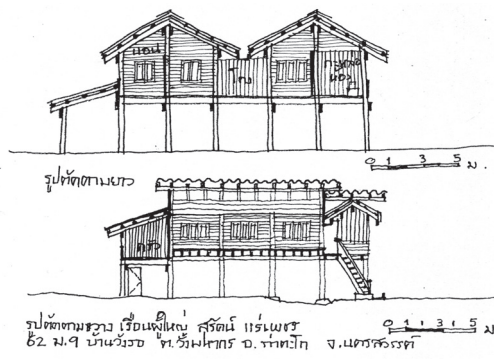
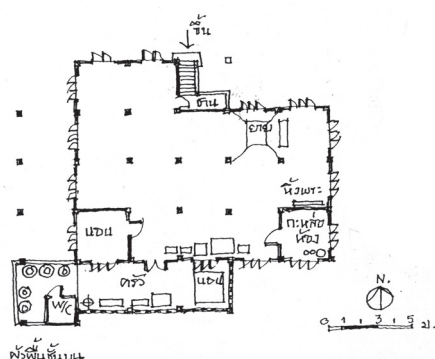
เรือนปัจจุบันสร้างขึ้นแทนเรือนเดิมที่เป็นเรือนทรงไทยหลังคาจั่วคู่ ยายทองใบเป็นชาวพวนเดินทางมาพร้อมครอบครัวจากอำเภอบางปลาม้า เมื่ออายุได้ 22 ปี เมื่อมาตั้งรกรากก็มาพบกับคุณตาผ่านซึ่งเป็นชาวโสด หลังจากนั้น 2 ปี ก็แต่งงานกัน ทำให้ต้องย้ายมาบถือสายตระกูลคุณตาผ่านที่เป็นโสด สังเกตจากโถงเรือนปัจจุบันมีกะหล่ห้องที่เป็นที่สิ่งสติดของผีบรรพบุรุษ และต้องทำการเช่นไหว้ หรือทำพิธีเสนเรือนทุก 1-3 ปี โดยใช้พื้นที่ในกะหล่ห้อง การทำพิธีเสนเรือนนี้เป็นพิธีสำคัญของโสดซึ่งจะขาดหรือละเลยมิได้ เพราะถือว่าเป็นการเช่นไหว้ เพื่อเป็นการเพิ่มความป็นสวัสดิ์มงคลแก่ครอบครัว การทำพิธีเสนเรือนคือการเช่นไหว้ผีเรือนที่ชาวโสดนับถือ ซึ่งได้แก่ ผีปู่ ย่า ตา ยาย และบรรพบุรุษชั้นต้น ๆ ให้มารับเครื่องเช่นไหว้ เพื่อผีบรรพบุรุษจะได้ไม่อดอยาก และจะได้คุ้มครองลูกหลานให้มีความสุข ความเจริญ ปลอดภัยโรคร้าย และมั่งมีศรีสุข

ภาพที่ 2: สภาพทางกายภาพของเรือน ผู้ใหญ่สุรัตน์
แร่เพชร 62 หมู่ 9 บ้านวังรอง ตำบลวังมหาร อำเภ
ท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 4: โถงกลางเรือน และกะหล่ห้องของ
เรือนผู้ใหญ่สุรัตน์ แร่เพชร 62 หมู่ 9 บ้านวังร
อง ตำบลวังมหาร ตำบลท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 3: ผังพื้นชั้นบน รูปตัดตามยาว และรูปตัดตามขวาง เรือนผู้ใหญ่สุรัตน์ แร่เพชร 62 หมู่ 9 บ้าน
วังรอง ตำบลวังมหาร อำเภท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

7.2 กรณีศึกษาที่ 2: เรือนที่ผู้ชายและผู้หญิงที่แต่งงานกันเป็นโง่ทั้งคู่

เรือนนายก่อย และนางอรุณ คนสะอาด

40/1 หมู่ 9 บ้านวังรอง ตำบลวังมหาร อำเภท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

เรือนเก่าเป็นเรือนใต้ถุนสูงจั่วทรงไทยสร้างมานานแล้ว ส่วนเรือนปัจจุบันสร้างแทนหลังเก่า
ที่รื้อทิ้งไปเมื่อ พ.ศ.2532 เป็นเรือนที่มีบันไดขึ้นเรือนจากทางด้านทิศเหนือ 2 บันได บันไดหนึ่งขึ้นจาก
นอกเรือน อีกบันไดหนึ่งขึ้นจากในเรือน เพราะชั้นใต้ถุนแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเปิดโล่ง และส่วนที่
กั้นใช้งาน บันไดเรือนที่ขึ้นจากด้านนอกไม่ค่อยได้ใช้งาน จะใช้เฉพาะช่วงเวลาที่มียานบุญหรือพิธีกรรม
สำคัญ สำหรับการรับรองแขกที่มาร่วมงาน ปัจจุบันบันไดขึ้นจากนอกเรือนจะใช้แผ่นสังกะสีปิดไว้ไม่
ให้คนขึ้น ทำให้ต้องใช้บันไดภายใน ภายในโถงชั้นบนเป็นโถงโล่งขนาดใหญ่ ภายในด้านทิศตะวันออก
ของโถง มีกะหล่ห้อง และห้องนอน 3 ห้อง และเมื่อ พ.ศ.2556 ได้ต่อเติมห้องน้ำ 1 ห้องข้างห้อง
นอน

โครงสร้างเรือนทั้งโครงสร้างหลัก และโครงหลังคาเป็นไม้ พื้นเป็นพื้นไม้ ไม้มีความต่างระดับ ภายใน หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ เสาเรือนด้านใต้ถุนเรือนเป็นเสาปูนต่อด้วยเสาไม้ชั้นบน เมื่อขึ้นไปบนเรือนสิ่งที่เห็นเป็นเอกลักษณ์ของผังพื้น คือโถงกลางขนาดใหญ่ และกะล่อห้องที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก

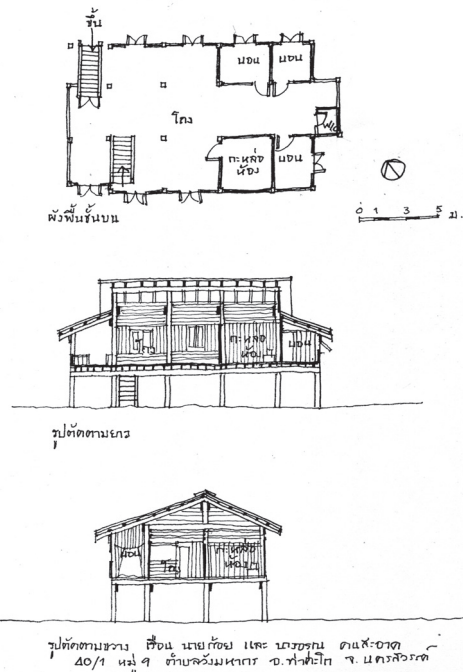
ยายอรุณเล่าว่า ทำพิธีเสนเรือนทุกปี มีญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านมาร่วมในพิธีเป็นจำนวนมาก ประตูทางเข้าของกะล่อห้องเปิดเข้าจากกลางโถงทำให้ทำพิธีกรรมได้สะดวก โถงขนาดใหญ่ก็รองรับปริมาณญาติพี่น้องที่เข้าร่วมพิธีได้เป็นจำนวนมาก และเนื่องจากการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นประจำ ทำให้ที่บ้านต้องเก็บข้าวของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เป็นเครื่องสานไม้ไผ่ฝีมือดีไว้ในโถงอย่างมากมาย

ภาพที่ 5: สภาพกายภาพของเรือน นายก่อย และนางอรุณ คนสะอาด 40/1 หมู่ 9 บ้านวังร่อ ตำบลวังมหากกร อำเภอทาดะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 6: เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเก็บในโถงกลาง เรือนนายก่อย และนางอรุณ คนสะอาด

ภาพที่ 8: ผังพื้น รูปตัดตามยาว และรูปตัดตามขวาง เรือนนายก่อย และนางอรุณ คนสะอาด 40/1 หมู่ 9 บ้านวังร่อ ตำบลวังมหากกร อำเภอทาดะโก จังหวัดนครสวรรค์

7.3 กรณีศึกษาที่ 3: เรือนที่ผู้ชายเป็นพวน ผู้หญิงเป็นช่าง

เจ้าของเรือนนายชัย และนางขัน ชันชเขต

53/1 หมู่ 9 บ้านวังร้อ ตำบลวังมหากร อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครสวรรค์

ครอบครัวนายชัย ชันชเขต เดินทางมาจาก อำเภอบางปะอิน จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. 2498 เนื่องจากที่ทำงานในอำเภอบางปะอิน เริ่มน้อยลงเนื่องจากมีคนเพิ่มมากขึ้น และมีชาวแพร่ สะพัดมาจากคนที่มาตั้งถิ่นฐานก่อนหน้านั้นว่าพื้นที่แถบนี้อุดมสมบูรณ์มาก ปลาในบึงบอระเพ็ดตัวโตและมีชุกชุม ครอบครัวของนายชัยจึงมาซื้อสิทธิ์ที่ดินเพื่อถากถางทำกินในพื้นที่ประมาณ 30 ไร่

ตาชัยซึ่งเป็นพวนแต่งงานกับยายขัน ซึ่งเป็นช่าง ทำให้ต้องไปทำพิธีกรรมแบบช่างที่เรือนฝ่ายหญิง แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีภารกิจทำบุญ และเลี้ยงพระ 9 รูป ก่อนจะเข้าไปทำพิธีแบบช่างที่กะหล่ห้อย ซึ่งเป็นการทำพิธีรวมทั้งช่างและพวน แต่เมื่อยายขันกลับมาอยู่บ้านก็ไม่ได้ทำพิธีแบบช่าง ยกเว้นในกรณีที่ญาติพี่น้องจะทำพิธีการเส่นเรือนก็จะไปร่วมทำบุญที่บ้านญาติ ส่วนงานบุญตามประเพณีของพวนก็จะไปร่วมทำบุญกันในหมู่ญาติ งานบุญที่กระทำกันเป็นประจำในช่วงปีประกอบด้วย งานบุญกำฟ้า จะทำในช่วงเดือน 3 เมาข้าวหลามและนำไปทำบุญที่วัด เดือน 5 บุญสงกรานต์ เดือน 6 มีงานบุญหลังบ้าน ทำก่อนฝนตกในช่วงการทำงานปี เดือน 8 เข้าพรรษา เดือน 9 เป็นประเพณีกระเจด และเดือน 11 ออกพรรษา การทำบุญจะไปทำที่วัดวังร้อ แต่ในปัจจุบันงานบุญของกลุ่มพวนก็มีกลุ่มช่างที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เดียวกันมาร่วมด้วย ชาวช่างในอดีตไม่นับถือพุทธศาสนา นับถือแต่ผีบ้านผีเรือน ผีบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันวัฒนธรรมพุทธศาสนาทอดเงาครอบคลุมจนอยู่ในกลุ่มเดียวกันแล้ว ทั้งพวนและช่างต่างชวนกันไปทำบุญที่วัดวังร้อ

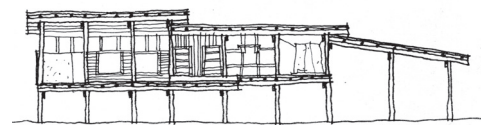
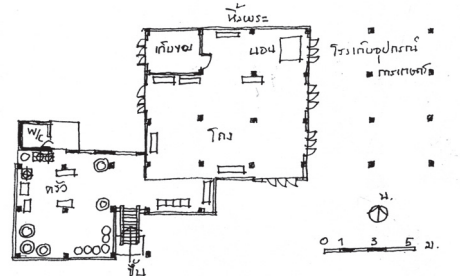
เรือนของตาชัยและยายขัน แต่เดิมเป็นเรือนจั่วสูงทรงไทย แต่ไม่มีเหงาและปั้นลม มีพาไลและชานแดด (สัมภาษณ์นายชัย ชันชเขต 53/1 หมู่ 9 บ้านวังร้อ ตำบลวังมหากร อำเภอบางปะอิน จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2558) เรือนปัจจุบันเป็นเรือนใหม่ที่สร้างมาประมาณ 30 ปี เมื่อรื้อเรือนหลังเดิมออก ซึ่งเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงชั้นล่างโล่งใช้นั่งเล่น พักผ่อน รับประทานอาหาร อุปกรณ์การเกษตร โครงสร้างหลัก และโครงหลังคาเป็นไม้จริงพื้นไม้ หลังคามุงกระเบื้องลอนเล็ก ฝาเรือนเป็นไม้จริง ฝาครัวเป็นฝาสังกะสี บันไดขึ้นเรือนอยู่ทางทิศใต้ขึ้นสู่ชาย และแยกเข้าสู่ครัว และโถงกลางซึ่งมีขนาดใหญ่และใช้เป็นโถงนอนกประสงค์ ทั้งพักผ่อน และนอนในโถงด้วย มีห้องที่กั้นเฉพาะห้องเดียว ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ไม่ได้ใช้นอนใช้เก็บของมีค่า ติดกับห้องโถงกลางด้านทิศตะวันออก มีการยื่นชายคายาวคลุมสองช่วงเสาออกมาคลุมพื้นที่ชั้นล่าง เพื่อเก็บอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งมีจำนวนมากมาย เมื่อ 10 ปีที่แล้วได้สร้างห้องน้ำ ส้วมในระดับพื้นชั้นบนติดกับครัว เพื่อความสะดวกในยามค่ำคืน เรือนหลังนี้มีการแบ่งระดับพื้นชั้นบนเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นครัว และระดับพื้นเรือน

ภาพที่ 9: สภาพภายนอกของเรือน นายชัย และนางขัน
ชั้นเขต 53/1 หมู่ 9 บ้านวังรอง ตำบลวังมหาร
อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 10: ส่วนโถงกลางเรือนนายชัย และนางขัน
ชั้นเขต

ผังพื้น รูปตัดตามยาว และ รูปตัดตามขวาง เรือนนายชัย บ้านเขต
53/1 หมู่ 9. ต.วังมหาร อ.ท่าตะโก จ. นครสวรรค์

ภาพที่ 11: ผังพื้นชั้นบน รูปตัดตามยาว และ
รูปตัดตามขวาง เรือนนายชัย และนางขัน ชั้นเขต

7.4 กรณีศึกษาที่ 4: เรือนที่ผู้หญิง และผู้ชายเป็นพวน

เรือนนางบุญเสริม กุณาหน

15 หมู่ 3 บ้านวังรอง ตำบลวังมหาร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

เรือนของนางบุญเสริม กุณาหน ผู้วิจัยเคยเข้าสำรวจภาคสนามและสัมภาษณ์ครั้งแรก เมื่อ 11 มีนาคม พ.ศ. 2544 และเข้าสัมภาษณ์ครั้งล่าสุด เมื่อ 18 มกราคม พ.ศ. 2558 ได้พบว่า ส่วนของแผนผังเรือนและองค์ประกอบของเรือน ยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนเฉพาะที่ได้สร้างซุ้มทางขึ้นเรือนเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ. 2556 และสร้างส่วนเก็บอุปกรณ์เป็นการทิ้งขายคานด้านข้างคลุมห้องที่ต่อใหม่นอกจากนี้ทุกอย่างยังคงเดิม

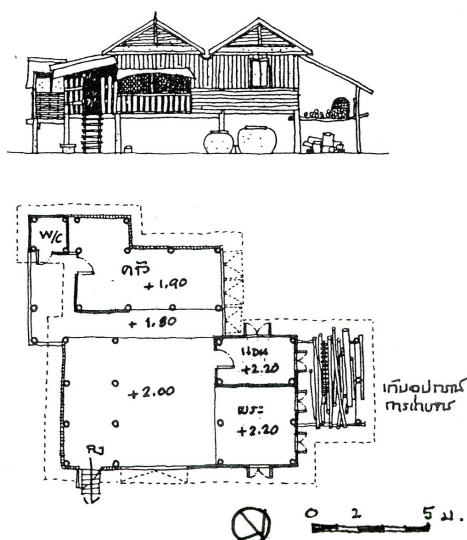
นางบุญเสริม แต่เดิมอยู่ที่บ้านมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดินทางโยกย้ายถิ่นฐานมาพร้อม ๆ กับญาติพี่น้องมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านวังรองในช่วงเวลาประมาณ พ.ศ. 2498 เรือนของนางบุญเสริมนี้เป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง จั่วแฝด มีเรือนครัวหลังคาจั่ววางด้านหลัง จั่วแฝดทั้งสองจั่วทิ้งชายคายื่นออกทั้งสองข้าง ด้านทิศตะวันตกคลุมโถงโล่ง ส่วนด้านทิศตะวันออกคลุมโรงเก็บอุปกรณ์การเกษตร มียี่งข้าวอยู่ด้านหลัง ห้องนอนและห้องพระอยู่ทางด้านทิศตะวันตก เรือนนอนตีฝาทึบ มีหน้าต่างบานเปิดทุกช่องเสาที่ตีฝาทึบ เรือนแฝดด้านทึบ เรือนแฝดด้านทิศตะวันออกคลุมห้องโถง

โล่ง ฝากระเบื้องโปรงด้านล่าง ช่างบนเป็นบานกระทุ้ง เรือนครัว เป็นฝาขัดแตะ เปิดบานกระทุ้งตอนบน เสาเรือนด้านล่างเป็นเสาปูน ต่อด้วยเสาไม้ตอนบน พื้นเรือนแบ่งเป็น 2 ระดับ แบ่งแยกระหว่างห้องนอนห้องพระที่สูงกว่าพื้นโรงเรือน และลดระดับพื้นครัวต่ำลงไปอีกระดับหนึ่ง

เรือนหลังนี้เคยเข้าสัมผัสภาพและสำรวจครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 และเข้าสำรวจครั้งที่สองเมื่อ 18 มกราคม 2558 ซึ่งห่างกันถึง 14 ปี แต่เจ้าของเรือนคือ นางบุญเสริม กุณาหนยังจำผู้วิจัยได้และชี้แจงว่า ผังพื้นเรือนไม่มีการปรับเปลี่ยนส่วนใดเลย ส่วนการใช้สอยภายในยังเหมือนเดิมประกอบด้วยบันไดขึ้นเรือนทางด้านทิศเหนือ เข้าสู่โถงกลางโถงขนาดค่อนข้างใหญ่ ด้านทิศตะวันออกของโถง เป็นห้องพระ ซึ่งเปิดโล่ง และห้องนอน ซึ่งยกระดับสูงกว่าโถงกลาง ต่อท้ายด้วยห้องครัวและห้องน้ำ ซึ่งเป็นหลังคาจั่วขวางกับหลังคาจั่วแฝดของเรือนใหญ่ และลดระดับต่ำกว่าห้องโถงกลาง เรือนหลังนี้มีส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือการสร้างซุ้มทางเข้าคลุมบันไดเป็นหลังคาจั่วมุงด้วยเมืงทลชี

ภาพที่ 13: สภาพภายนอกของเรือน นางบุญเสริม กุณาหน ในปัจจุบัน 15 หมู่ 3 บ้านวังรอ ตำบลวังมหาร อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 14: รูปด้าน และ ผังพื้นชั้นบน ของเรือนที่สำรวจ เมื่อเดือน มีนาคม 2544 เรือน นางบุญเสริม กุณาหน ที่ผังพื้นเรือนยังเหมือนเดิมทุกประการ

ภาพที่ 15: แสดงโถงกลางที่ต่อเนื่องกับห้องพระ และห้องนอน และโถงกลางที่ต่อเนื่องกับครัว

8. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรือนโง้งและเรือนพนวน ทั้งที่เป็นเรือนโง้งและเรือนพนวนที่ไม่มีการผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ และเรือนโง้ง, เรือนพนวนที่มีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ได้พบว่า รูปลักษณ์ของเรือนภายนอกมีทั้งจั่วเดี่ยว และจั่วแฝดความเอียงลาดหลังคาต่ำ เนื่องจากทุกหลังเป็นเรือนที่ปรับปรุงมาจากเรือนเก่า ในภาพรวมแล้วรูปลักษณ์ภายนอกอยู่ในเรือนกลุ่มเดียวกัน คือเรือนไม้ยกพื้นสูง หลังคาจั่วซึ่งพัฒนามาจากเรือนเดิมที่ส่วนใหญ่เป็นเรือนทรงไทยจั่วแฝด ผังพื้นเรือนชั้นบนถ้ำดูเผิน ๆ จะเห็นว่าเป็นระบบเดียวกัน คือ เปิดเป็นโถงกลางอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ มีห้องนอนอยู่ปลายสุดของโถง จำนวนห้องนอน 1-3 ห้อง แล้วแต่ขนาดของครอบครัว สุดของโถงด้านตรงข้ามกับห้องนอนจะเป็นห้องครัว มีห้องน้ำอยู่ด้านที่เป็นห้องนอน หรือด้านที่เป็นครัวแล้วแต่สะดวก ทั้งสองกลุ่มมีระบบการจัดผังพื้นที่และการเข้าถึงระบบเดียวกัน แต่ในเรือนโง้งที่เป็นการแต่งงานในกลุ่มเดียวกัน และการแต่งงานต่างกลุ่มที่ผู้ชายเป็นโง้ง ผู้หญิงเป็นพนวนได้พบว่า รูปลักษณ์ของผังเรือนชั้นบนมีสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงความเชื่อหลักของกลุ่ม คือการมี “กะหล่ห้อง” อยู่ในโถงกลางห้องในกลุ่มห้องนอนด้วย โดยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของโถงกลางและเข้าตรงจากโถงกลาง แต่ในเรือนที่โง้งผู้หญิง แต่งงานกับพนวนที่เป็นผู้ชาย จะไม่มีกะหล่ห้องในโถงกลาง มีแต่ห้องพระตามความเชื่อของพนวนเท่านั้น เช่นเดียวกับเรือนพนวนที่แต่งงานกับพนวนด้วยกัน ก็จะมีห้องพระอยู่ในโถงกลาง ผู้หญิงโง้งที่แต่งงานกับผู้ชายพนวนถ้าจะมีกิจกรรมประเพณีที่ทำในกะหล่ห้อง เช่นการเสนเรือน (การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ) ต้องกลับไปประกอบพิธีที่เรือนดั้งเดิมของฝ่ายหญิง แต่ในการประกอบพิธีของฝ่ายหญิง ฝ่ายชายซึ่งเป็นพนวนก็จะมาร่วมในพิธีด้วย จากการศึกษาได้เห็นชัดเจนนว่า ในการแต่งงานผสมผสานระหว่างสองกลุ่มชาตินั้นนั้น ถือความเชื่อของฝ่ายชายสำคัญกว่าของฝ่ายหญิง อัตลักษณ์ของความเชื่อจะปรากฏในเรือนฝ่ายชายเป็นสำคัญ ทั้งกลุ่มโง้งและพนวน

แต่อย่างไรก็ดีทั้งกลุ่มโง้งและพนวน หากพิจารณาการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มไท-ลาว ด้วยกันแล้ว อาทิเช่น กลุ่ม ลาวเวียง และลาวครั่งจะพบว่า ทั้งโง้งและพนวนต่างก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะภาษาพูด และประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ทั้งกลุ่มโง้งและพนวนยังใช้ภาษาลาวสื่อสารกันในระหว่างกลุ่มเครือญาติในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2506). “พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง” ใน **ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4 (ประชุมพงศาวดารภาค 4 ตอนปลาย และภาค 5)**. พระนคร: ศิลปสภา.
- กรมศิลปากร. (2478). **พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1** (จัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุวัฒนจาตุรนต์ ที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส). พระนคร: โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์. หน้า 103-107.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2545). **สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัวไทยโง้ง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โชติมา จตุวงศ์. (2540). **เรือนไทยดำ กรณีศึกษาเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นำพลวัลย์ กิจรัชกุล. (2532). **การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ประชากร เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของลาวโซ่งในจังหวัดนครปฐม**. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นกุล ชมพูนิช. (2531). **การศึกษาประเพณีชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านเกาะแรด**. นครปฐม: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครุนครปฐม.
- โพธิ์ แคมลำเจียก. (2537). **ตำนานไทยพวน**. กรุงเทพฯ: พลพิมพ์ พรินติ้ง.
- ภัททิยา ยิมเรวัต. (2544). **ประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- มนุ อุคมเวช. (2547). **ประวัติศาสตร์ไทดำในประเทศไทย**. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วาสนา บุญสม. (2541). **พวนบ้านหมี จังหวัดลพบุรี: กรณีศึกษาวิถีชีวิต และประเพณีพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. (2533). **“วัฒนธรรมไทพวนสุพรรณบุรี”**. ใน **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์** ปีที่ 37 ฉบับที่ 8 (5-11 สิงหาคม).
- วีระ อินพันทัง. (2555). **โลกของชาวไทดำ: ความสัมพันธ์ซึ่งกันระหว่างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของชาวไทดำในไทยกับเวียดนาม**. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระ อินพันทัง. (2539). **เรือนลาวโซ่ง: การกลายรูปในสองทศวรรษ**. กรุงเทพฯ: อนาคตเนย์.
- วีระพงศ์ มีสถาน. (2539). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์0พวน**. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2540). **สารานุกรมชาติพันธุ์ไทยโซ่ง**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ (2540). **ลาวโซ่ง: พลวัตของระบบวัฒนธรรมในสองทศวรรษ**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรศิริ ปาณินท์. (2546). **เรือนพื้นถิ่นไทพวนในประเทศไทย: การนำไปสู่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นใหม่บนฐานของภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรศิริ ปาณินท์ และนภดล จันทวีระ. (2554). **บ้านและเรือนพวนเชียงใหม่: การกลับมาตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่เดิม**. กรุงเทพฯ: อนาคตเนย์.
- อรศิริ ปาณินท์. (2555). **บ้านและเรือนพวนบางปาลม้า: จากเชียงใหม่สู่ลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: อนาคตเนย์.